

UKŁAD MIĘŚNIOWY – budowa i funkcje

Opracowała: Grażyna Schick

1. Przyczyny pojawienia się ruchu u zwierząt

- konieczność zdobywania pokarmu
- obrona przed napastnikiem
- ucieczka

2. Sposoby poruszania się zwierząt

W zależności od rozmiarów ciała zwierząt

rzęskowy

- oparty na ruchu rzęsek, wici;
- charakterystyczny dla organizmów niewielkich, żyjących w wodzie

wyplawek

np. wirki, larwy zwierząt

mięśniowy

oparty na udziale mięśni utworzonych z włókien mięśniowych, zawierających filamenty aktynowe i miozynowe

ruch bez przemieszczania się w celu:

- komunikacji (np. strzyżenie uszu);
- usuwania pasożytów (drapanie);
- napływania lub chwytania pokarmu poprzez ruch części ciała (np. parzydełkowce, wieloszczety osiadłe);

ruch lokomotoryczny

został usprawniony poprzez pojawienie się szkieletu, który jest podporą i zaczepem dla mięśni

3. Funkcje układu mięśniowego

- odpowiada za ruch (lokomocja, transport płynów ustrojowych);
- utrzymywanie postawy ciała;
- wytwarzanie ciepła;

4. Typy mięśni tworzących układ mięśniowy

mięśnie szkieletowe

utworzone z 3 typów włókien mięśniowych, których klasyfikacja została dokonana na podstawie:

- rodzaju metabolizmu (uzależniony od częstotliwości pobudzenia);
- szybkości skurczów;
- podatności na zmęczenie;

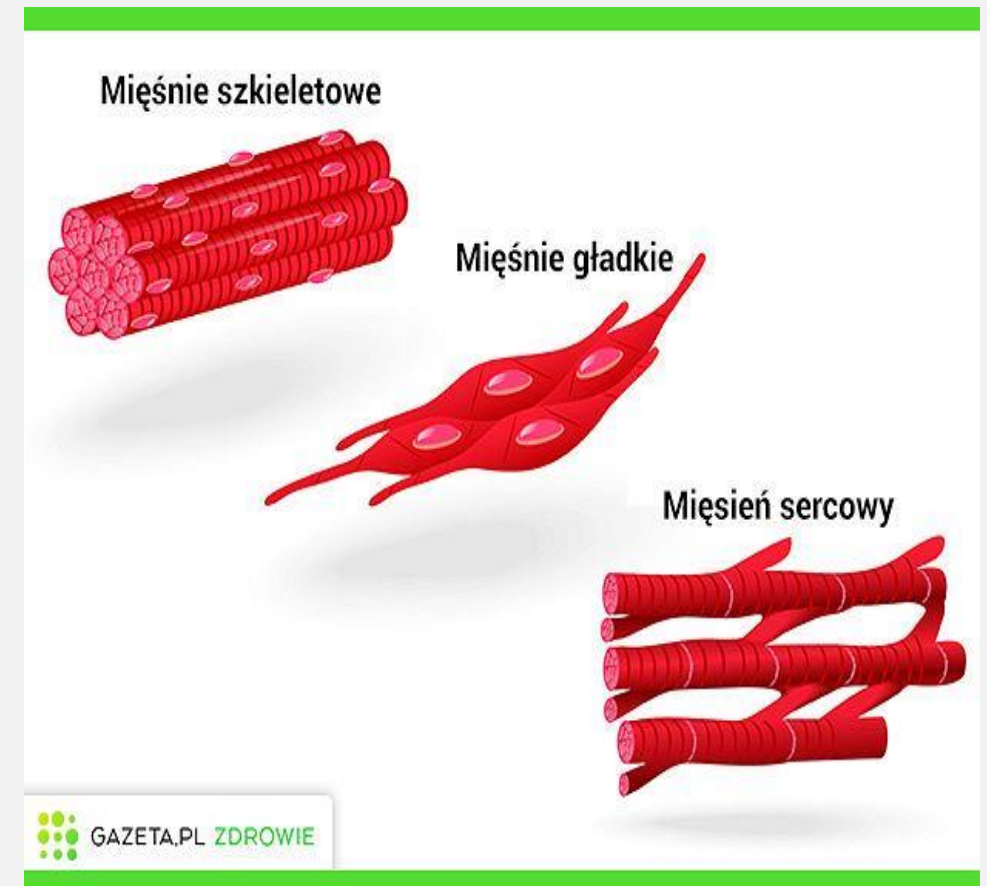
włókna czerwone

włókna pośrednie

włókna białe

mięśnie gładkie

mięsień sercowy

mięśnie czerwone:

- dominują w mięśniach utrzymujących postawę ciała;
- są dobrze ukrwione;
- wyposażone w magazyn tlenu w postaci mioglobiny;
- zawierają wiele mitochondriów i komplet enzymów niezbędnych do oddychania tlenowego;
- napięcie w nich narasta powoli;
- długo się nie męczą (są wytrzymałe na zmęczenie);
- przystosowane do długotrwałego wysiłku o umiarkowanym natężeniu np. u maratończyków;

Rodzaje włókien mięśniowych

RED MUSCLE

MIXED MUSCLE

WHITE MUSCLE

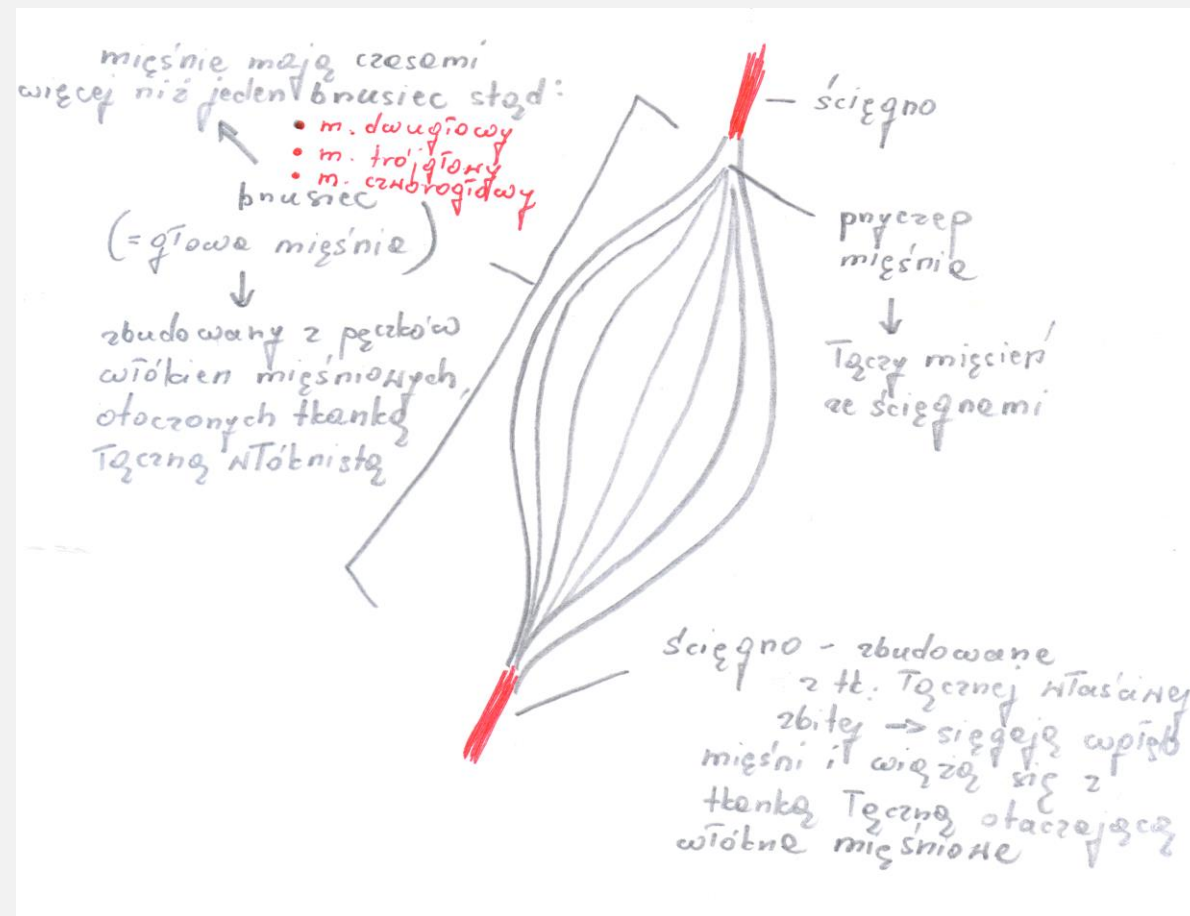
Grupa mięśniowa	% włókien czerwonych	% włókien białych
Barki (naramienne)	70 - 80 %	20 - 30 %
Klatka piersiowa	45 - 60%	40 - 55%
Najszersze grzbietu	55 - 65%	35 - 45%
Uda*	55%	45%
Dwugłowy ramienia (biceps)	50%	50%
Trójgłowy ramienia (triceps)	20 - 40%	60 - 80%
Przedramiona	80 - 100%	0 - 20%
Łydki	80 - 100%	0 - 20%
Brzuch	60 - 80%	20 - 40%

mięśnie białe:

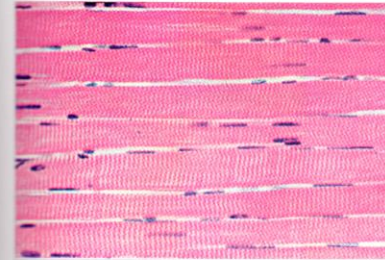
- dominują w mięśniach pracujących podczas biegu;
- zawierają znaczny zapas glikogenu, który zużywany jest w procesie glikolizy (w warunkach beztlenowych);
- działają szybko;
- przystosowane do krótkotrwałego wysiłku o dużym natężeniu np. u sprinterów;

5. Poziomy organizacji mięśnia

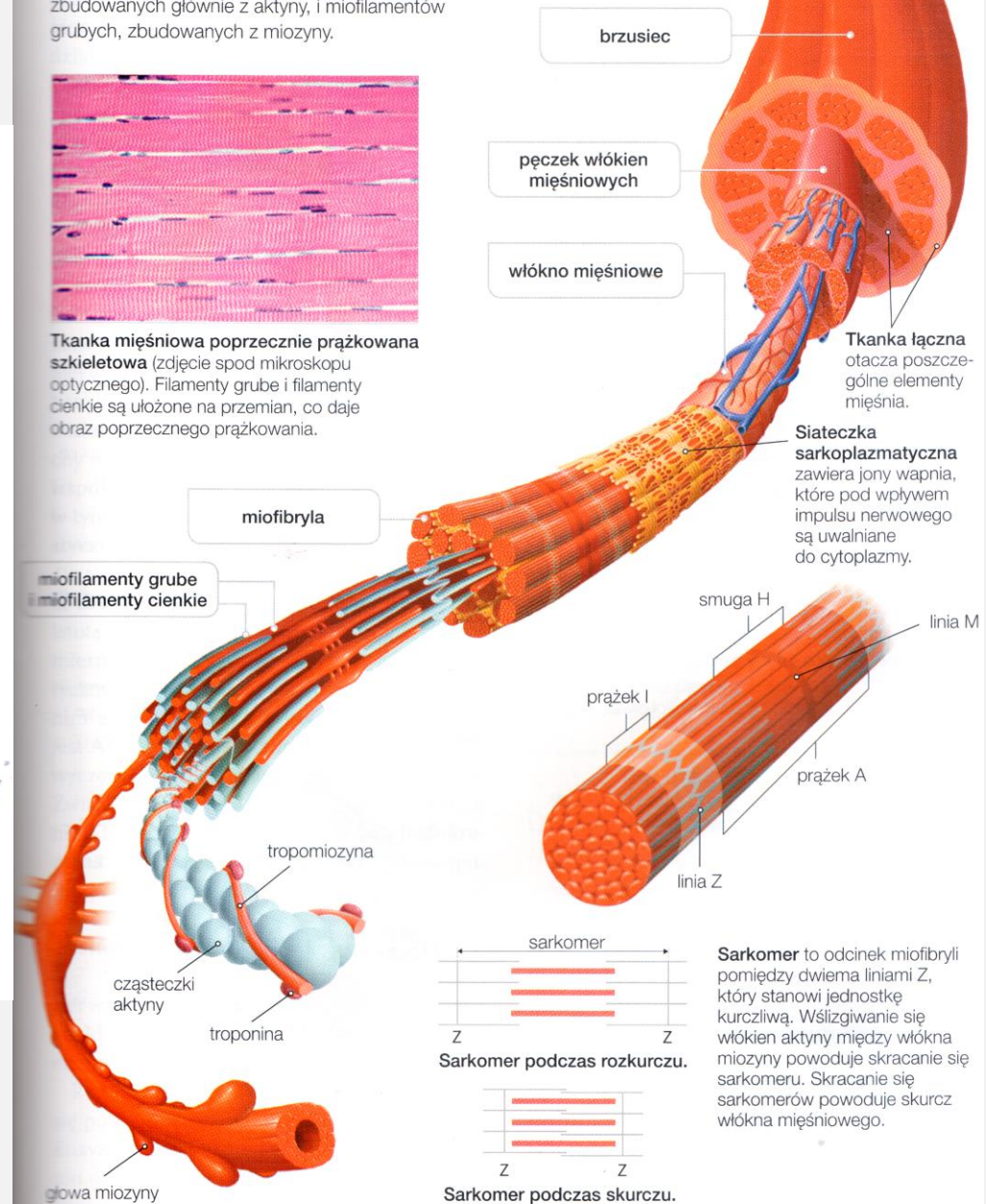

Hierarchiczna budowa mięśnia

Mięsień szkieletowy składa się z brzusiec i ścięgien. Brzusiec tworzą pęczki włókien mięśniowych oddzielone tkanką łączną. Pojedyncze włókno zawiera nawet kilka tysięcy miofibrili. Każda z nich składa się z miofilamentów cienkich, zbudowanych głównie z aktyny, i miofilamentów grubych, zbudowanych z miozyny.

Tkanka mięśniowa poprzecznie prążkowana szkieletowa (zdjęcie spod mikroskopu optycznego). Filamenty grube i filamenty cienkie są ułożone na przemian, co daje obraz poprzecznego prążkowania.

Sarkomer to odcinek miofibrili pomiędzy dwiema liniami Z, który stanowi jednostkę kurczliwą. Wsłizgiwanie się włókien aktyny między włókna miozyny powoduje skracanie się sarkomeru. Skracanie się sarkomerów powoduje skurcz włókna mięśniowego.

6. Grupy czynnościowe mięśni

ponieważ jeden mięsień może spowodować ruch kości tylko w jednym kierunku większość mięśni współpracuje parami (pracują jednocześnie);

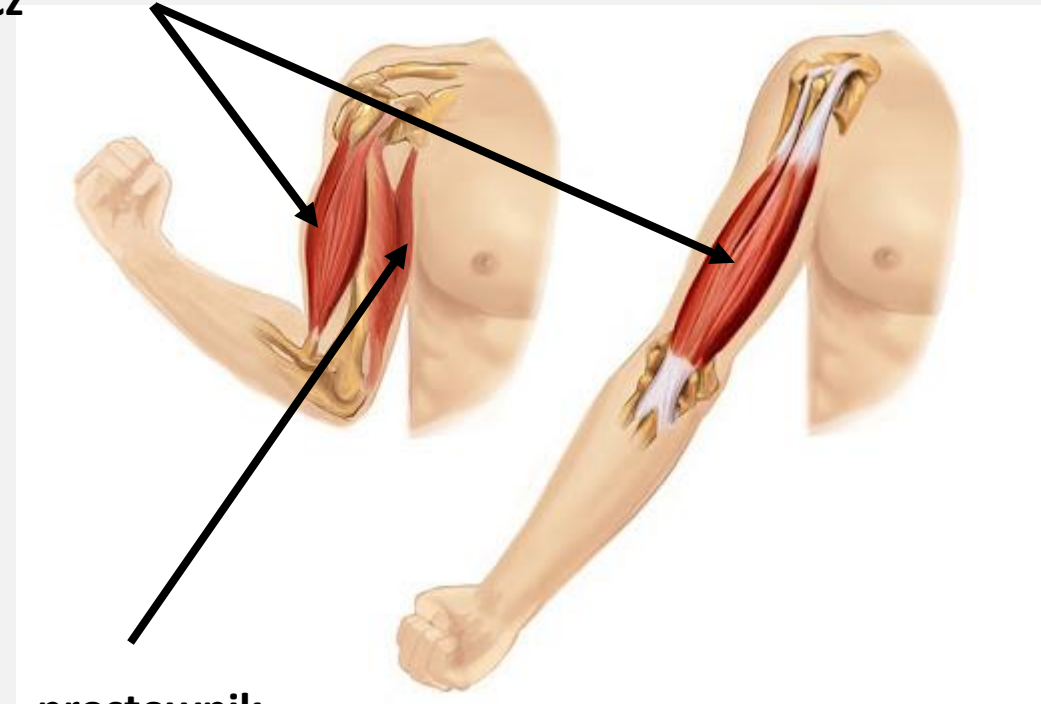
- **przywodziciele i odwodziciele** – powodują zbliżenie i oddalenie kości kończyny do i od ciała;
- **nawracacze i odwracacze** – powodują obrót kończyn;
- **zwieracze i rozwieracze** – zmniejszają lub zwiększają wielkość niektórych otworów w ciele np. zwieracz odbytu, mięsień okrężny oka i ust;

m. dwugłowy ramienia (=biceps) - **zginacz**

Mięśnie antagonistyczne:

- zginacze (m. zginające) – powodują skurcz
- prostowniki (m. prostujące) – powodują rozkurcz

m. trójgłowy - **prostownik**

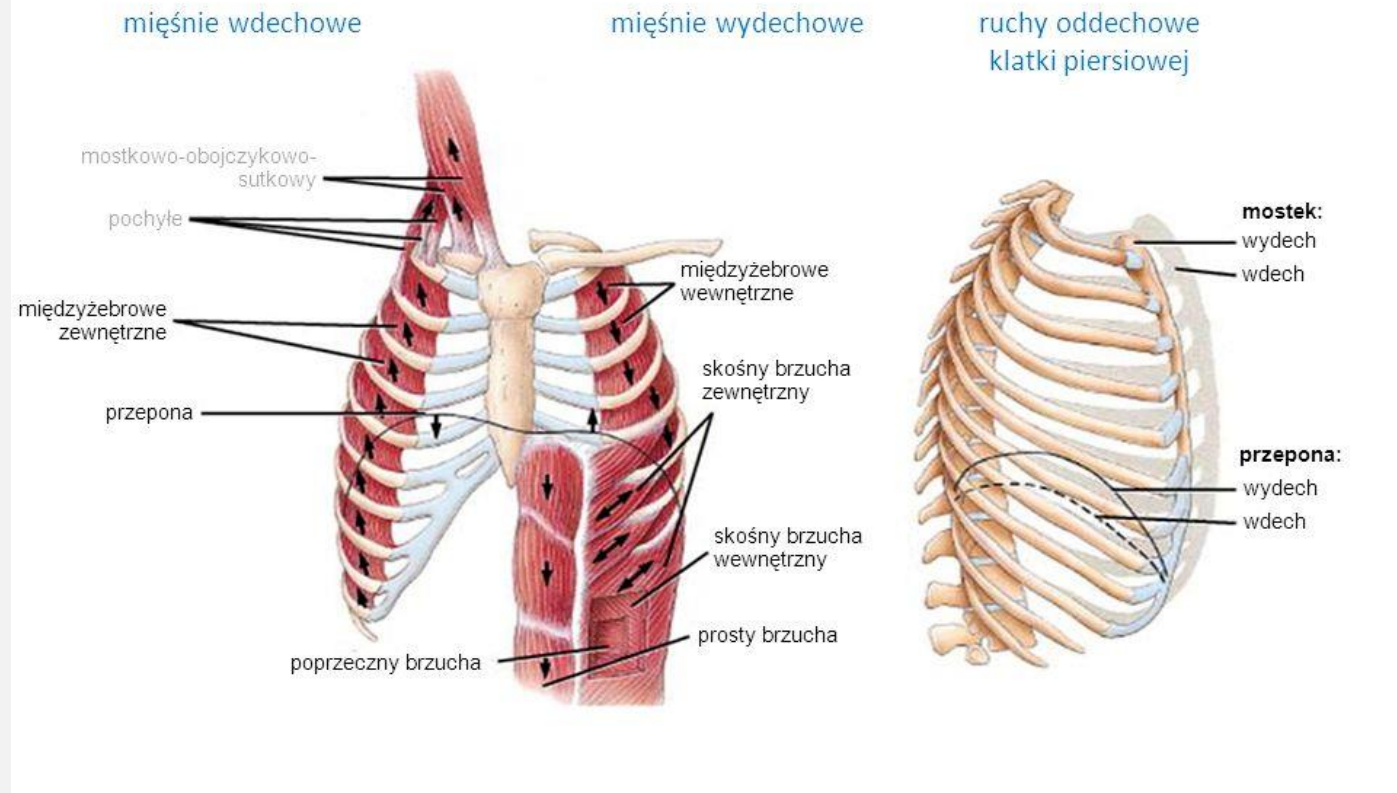
Mięśnie synergistyczne

mięśnie współdziałające w wykonaniu ruchu w jednym kierunku np. **mięśnie międzyżebrowe zewnętrzne** umożliwiające wdech;

Mięśnie oddechowe

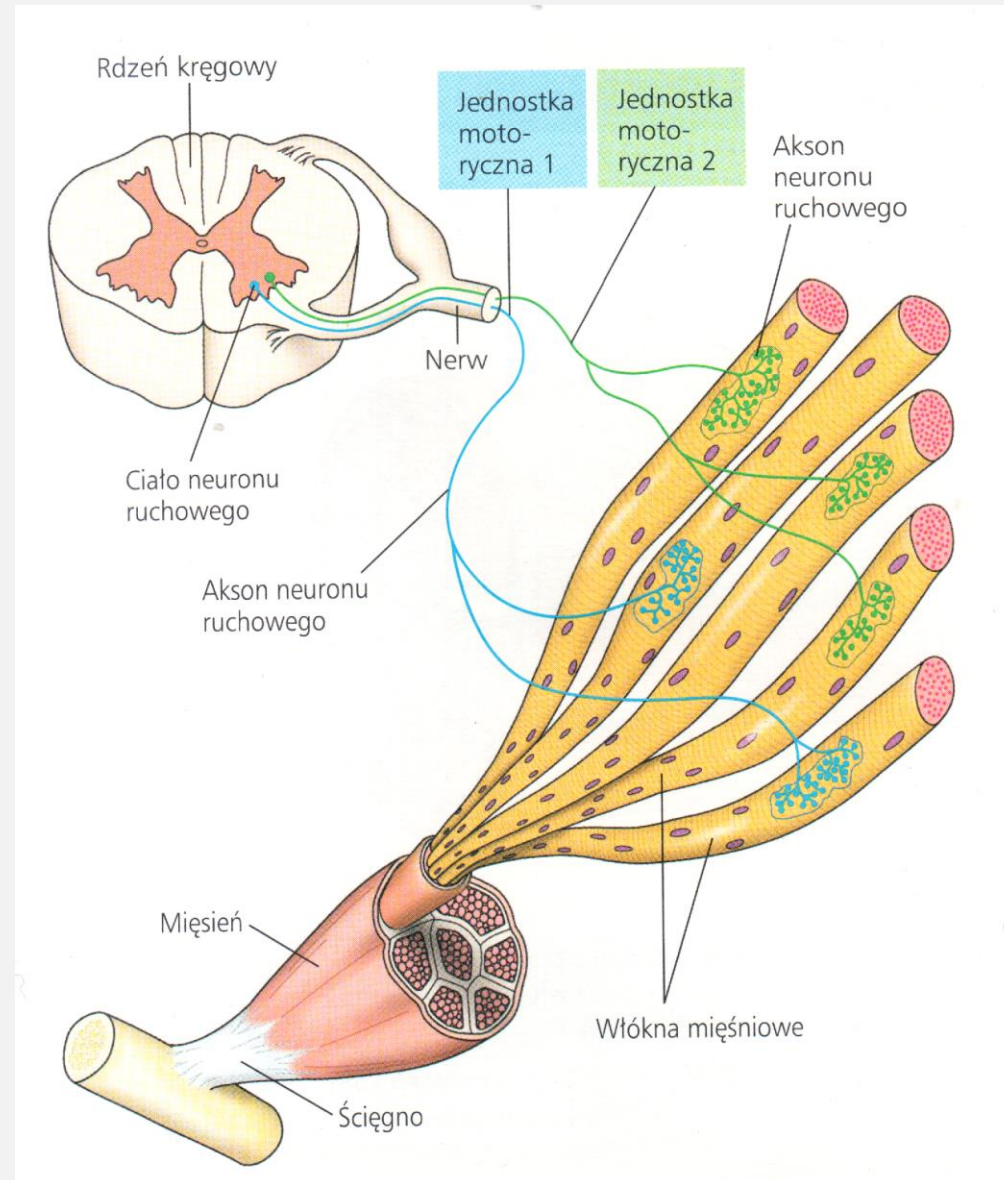

7. Jednostka motoryczna w mięśniu szkieletowym kręgowca

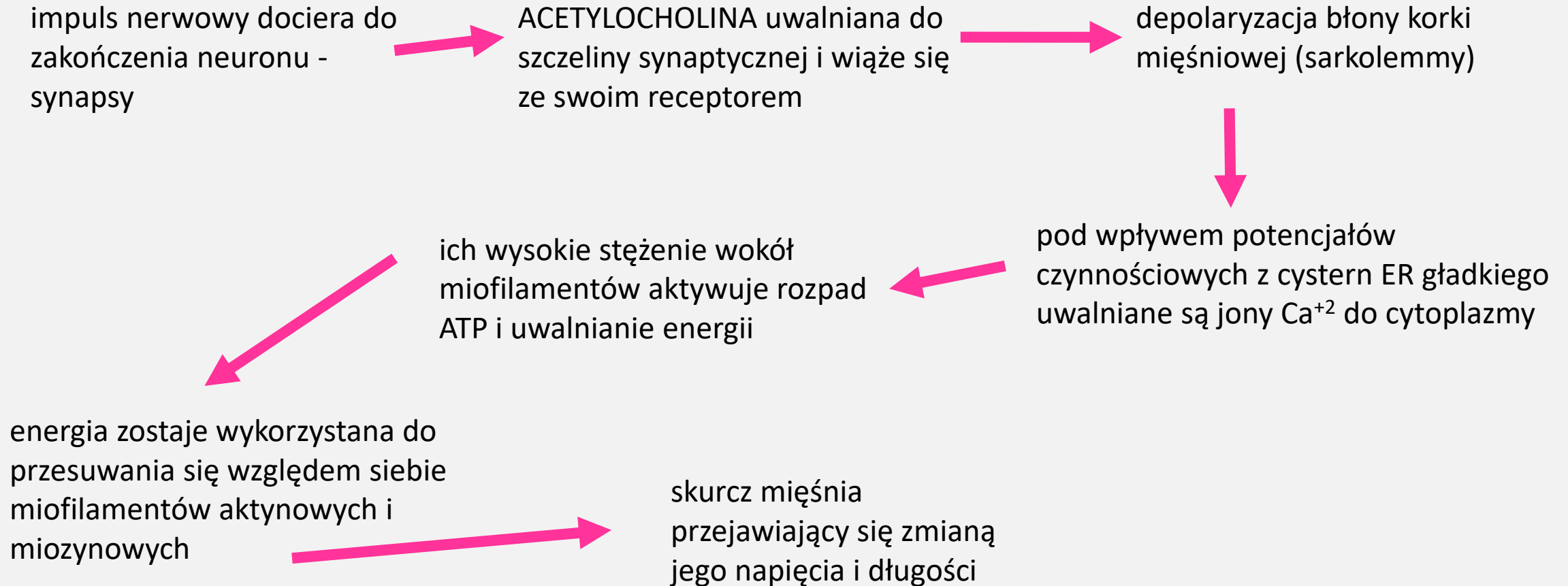

grupa włókien mięśniowych
unerwianych przez jeden neuron

Skurcz mięśni szkieletowych
jest wywoływany impulsami
przesyłanymi przez neurony
motoryczne

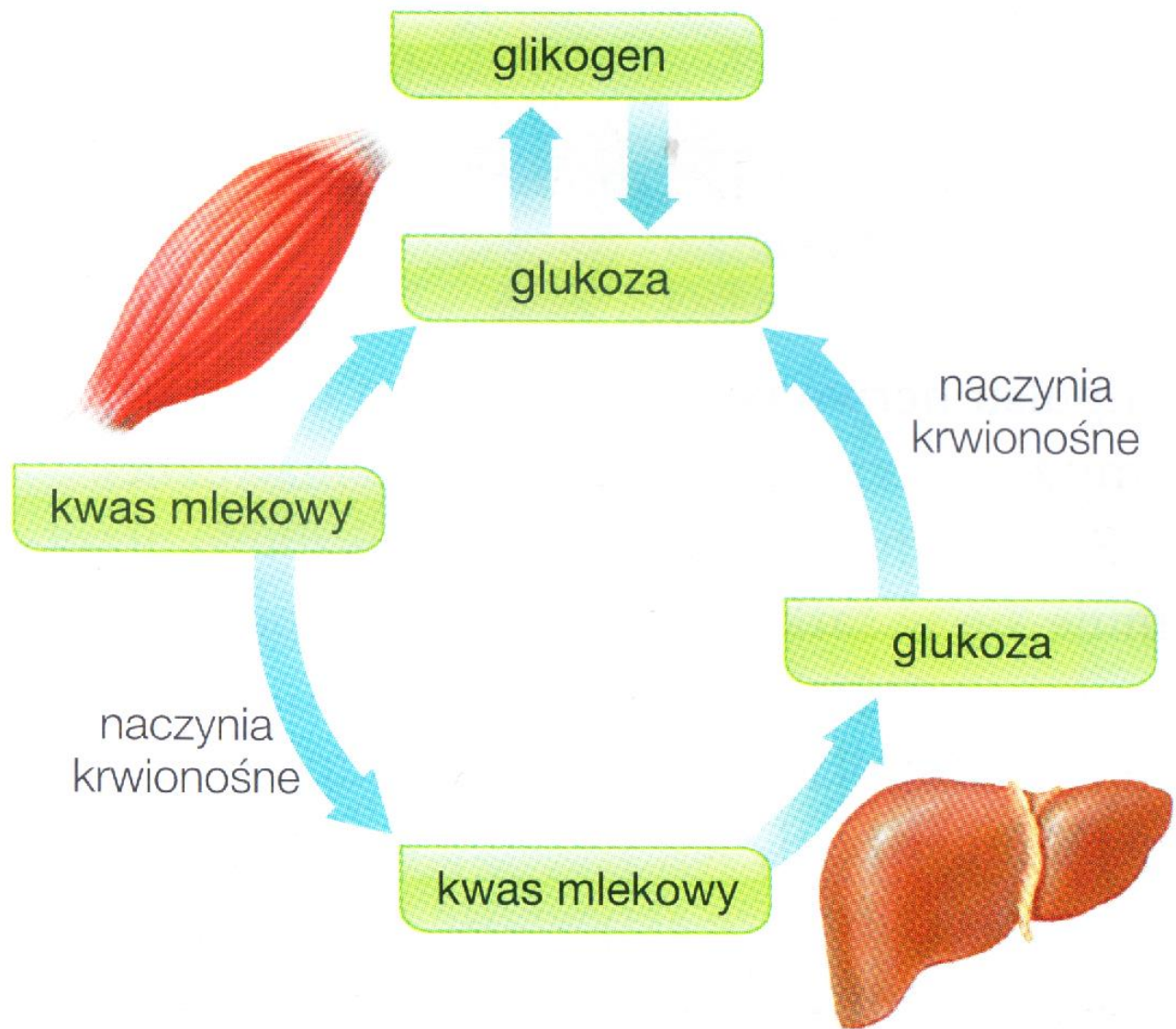
8. Mechanizm skurczu mięśnia

9. Źródła energii skurczu mięśnia

Przemiany biochemiczne zachodzące podczas długotrwałej pracy mięśni

Cecha	Przemiana	Czas pracy mięśnia
Źródła bezpośrednie	1. $\text{ATP} \rightarrow \text{ADP} + \text{P}_i + \text{energia}$	ułamek sekundy
	2. $\text{fosfokreatyna} + \text{ADP} \rightarrow \text{kreatyna} + \text{ATP}$	2–4 s
	3. $\text{glukoza} + \text{ADP} + \text{P}_i + \text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{ATP}$	do kilkunastu minut
Rezerwy	4. $\text{glikogen} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{glukoza}$	do 40 min
	5. $\text{tłuszcze} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{glicerol} + \text{kwasy tłuszczowe}$	do kilku godzin
Zaciąganie długu tlenowego	6. $\text{glukoza} + \text{ADP} + \text{P}_i \rightarrow \text{ kwas mlekowy} + \text{ATP}$	po wyczerpaniu zapasów fosfokreatyny i przy niedoborze tlenu

Przemiany kwasu mlekowego.